

פו ע"ב-פח ע"א. זמן מתן תורה

1. חניייה – "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני: ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני" (שמות יט, א-ב). בני ישראל יצאו בטי"ז ניסן מארץ מצרים, ולאחר חודש וחצי, בחודש סיון נסעו מרפידים וחנו במדבר סיני. בני ישראל יצאו מרפידים וחנו במדבר סיני.
2. ממלכת כהנים – "וימשה עלה אל האלהים, ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר: ... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש... ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה'" (ג-ז). משה עולה ביום השני לחנייתם בפעם הראשונה אל האלוקים, ויורד אל העם להודיע את דבר האל.
3. הגבלה – "וישב משה את דברי העם אל ה': ויאמר ה' אל משה: הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם. ויגד משה את דברי העם אל ה'" (ח-ט). משה עולה ביום השלישי לחנייתם, בהמשך מפורש שה' ציווהו "והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר" (יב).
4. הפרשה – "ויאמר ה' אל משה: לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני: ... ויירד משה מן ההר אל העם, ויקדש את העם וכבסו שמלתם: ויאמר אל העם: היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה" (י-יא, יד-טו). ביום הרביעי לחנייתם משה מצטווה להפריש את הגברים מהנשים, כדי שלא ישמשו ובעת מתן תורה תפלוט אישה שכבת זרע ותטמא.

בשישי בחודש (ו' סיון) ניתנו עשרת הדיברות

ברייתא חכמים

בנות ישראל טבלו	בני ישראל פורשים				חל ראש חודש		
מתן תורה	בני ישראל פורשים	משה מצטווה על ההפרשה	משה מצטווה על ההגבלה ³	נאמר למשה "ואתם תהיו"	חנו במדבר סיני ונחו מהדרך		
שבת	שישי	חמישי	רביעי	שלישי	שני ^{5,6,7,8}	ראשון	שבת
ו סיון	ה סיון ⁴	ד סיון	ג סיון	ב סיון	א סיון	כט אייר	כח אייר

בשבעה (ז' סיון) בו (ניתנה התורה)

ברייתא רבי יוסי

בנות ישראל טבלו	בני ישראל פורשים	בני ישראל פורשים				חל ראש חודש	
מתן תורה ¹¹	בני ישראל פורשים	בני ישראל פורשים	משה מצטווה על ההפרשה ^{1,2}	משה מצטווה על ההגבלה	נאמר למשה "ואתם תהיו"	חנו במדבר סיני ונחו מהדרך	(רבא: יצאו מרפידים)
שבת	שישי	חמישי	רביעי	שלישי	שני	ראשון ^{8,9}	שבת
ז סיון ¹⁰	ו סיון	ה סיון	ד סיון	ג סיון	ב סיון	א סיון	כט אייר

קושיות שמקשה הגמרא על הצדדים במחלוקת:

- 1- קושיה לרבי יוסי הסובר שפרשו שלושה ימים קודם מתן תורה: משה נצטווה "וקדשתם היום ומחר", משמע יומים לפני מתן תורה? הקב"ה רצה לתת את התורה ביום שישי, ומשה מדעתו הוסיף עוד יום (שהסיק "מחר" - הכוונה ליום מלא, לילה ויום. אז כנ"ל לגבי "היום", ומשה חזר מהאלוקים בהשכמה, והלילה כבר עבר) והקב"ה הסכים עימו ונתן את התורה בשבת.
- 2- קושיה לרבי יוסי הסובר שהתורה ניתנה ביום הרביעי לפרישה: משה נצטווה "והיו נכנים ליום השלישי" משמע שביום השלישי מההפרשה תינתן התורה? משה הוסיף יום מעצמו.
- 3 - קושיה לחכמים שציווי ההגבלה ניתן ביום רביעי: הברייתא אומרת "שלישי (מצוות ההגבלה/שלושה ימים פירש משה לישראל את שכו ועונש המצוות), שלישי בחודש (חודש סיון), ושלישי בשבת (בשבוע)", משמע שנצטוו ביום השלישי על ההגבלה? הברייתא כדעת רבי יוסי, וחכמים חולקים על הברייתא.

4- קושיה לחכמים שסוברים שיום שישי היה בה' בסיון: הברייתא אומרת "שישי (יום השישי, רבא: לחנייה שלהם בסני, רבי אחא בר יעקב: למסעם ברפידים ולחנייה שלהם בסני. יסוד המח' האם נצטוו במרה גם על תחומים. לרבא נצטוו רק על שבת, ולכן ייתכן שיצאו בשבת מרפידים וחנו למחרת ביום ראשון בסני. לרבא" היה אסור להם לצאת בשבת ממקומותיהם לכן יצאו מרפידים וחנו בסני ביום ראשון), שישי בחודש, (ו' סיון) שישי בשבת (יום שישי)?" הברייתא כדעת רבי יוסי, וחכמים חולקים.

שנה ראשונה חודש סיון						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז

שנה ראשונה חודש אייר						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
א						
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ט	י	יא	יב	יג	יד	טו
טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב
כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט

שנה ראשונה חודש ניסן						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג
כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל

5- קושיה לחכמים שסוברים שראש חודש היה ביום שני: הברייתא אומרת "בט"ו בניסן יצאו ממצרים". מכיוון שחודש ניסן תמיד מלא הוא הסתיים ביום שישי, ולאחריו אייר חסר (בד"כ החודשים נקבעים אחד מלא ואחד חסר לסירוגין) שהסתיים ביום שבת - הרי שראש חודש סיון היה ביום ראשון? באותה שנה ראש חודש אייר היה מעובר, ולכן הוא הסתיים ביום ראשון, וממילא ראש חודש סיון התחיל ביום שני.

6 - קושיה לחכמים שסוברים שראש חודש היה ביום שני: הברייתא נוספת שאומרת שבט"ו יצאו ממצרים, ואומרת במפורש שחודש אייר היה חודש חסר ולא עיברוהו? הברייתא כדעת רבי יוסי, וחכמים חולקים על הברייתא.

7- קושיה לחכמים שסוברים שראש חודש היה ביום שני: רב פפא אמר שבשנה הראשונה בט"ו בחודש אייר בני ישראל התלונוו שהם רעבים, ואותו יום זה היה יום שבת (ולקטת המן התחילה ביום ראשון ואילך) - אם כך מוכח שחודש אייר הסתיים ביום שבת, וראש סיון התחיל ביום ראשון (ציור שאלה 5)? אותה שנה עיברו את חודש אייר, וממילא ראש חודש סיון נקבע ביום שני.

שנה ראשונה חודש סיון						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
א						
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח

שנה ראשונה חודש אייר						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ב	א					
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
י	יא	יב	יג	יד	טו	טז
יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג
כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל

שנה ראשונה חודש ניסן						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
			א	ב	ג	ד
ה	ו	ז	ח	ט	י	יא
יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח
יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה
כו	כז	כח	כט	ל		

8 - קושיה לחכמים ולרבי יוסי הסוברים שראש חודש היה ביום ראשון/שני: אמר רב חביבי מחזונוא לרב אשי: בשנה השנייה בראש חודש ניסן הוקם המשכן, והיה זה יום ראשון. משמע שבשנה הראשונה ראש חודש ניסן היה ביום רביעי (לוח השנה תמיד מתקדם בשנה 4 ימים,

מהסיבה שהשנה מורכבת מ-354 יום, ומתוכם 350 יום מתחלקים ל-5 שבועות. לכן אם ר"ה ניסן היה ביום ראשון - שנה שעברה נלך ארבעה ימים אחורה ליום רביעי), מכאן ראש חודש אייר היה ביום שישי, וראש חודש סיון היה בשבת? לרבי יוסי בשנה הראשונה שבעה חודשים היו חסרים (במקום שישה) - ממילא ההפרש בין השנה הראשונה לשנייה הוא שלושה ימים (ולא ארבעה). מכיוון שראש חודש ניסן בשנה השנייה היה ביום ראשון, נלך אחורה שלושה ימים ונקבל שראש חודש ניסן בשנה הראשונה היה ביום חמישי, וראש חודש סיון היה ביום ראשון (כמו הציור בשאלה 5). לחכמים בשנה הראשונה היה שמונה חודשים חסרים, וממילא ההפרש בין השנים הינו יומיים בלבד - וראש חודש ניסן בשנה הראשונה היה ביום שישי, וראש חודש סיון ביום שני (ציור שאלה 9. הגמרא תירצה את חכמים באותו אופן של רבי יוסי, למרות שיכלה לתרץ בקלות שלחכמים אייר היה חסר. כנ"ל בדעתם בשאלה 5. תוס' ד"ה "לרבנן").

שנה ראשונה חודש סיון						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
	א	ב	ג	ד	ה	ו

שנה ראשונה חודש אייר						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ח	ט	י	יא	יב	יג	יד
טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא
כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח
כט						

שנה ראשונה חודש ניסן						
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג
כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל

9 - קושיה לרבי יוסי הסובר שראש חודש היה ביום שני: בסדר עולם כתוב שבני ישראל יצאו ממצרים בט"ו בחודש, ואותו יום היה יום שישי, ממילא ראש חודש סיון היה ביום שני? הברייתא כדעת חכמים, ורבי יוסי חולק על הברייתא.

10 - קושיה לרבי יוסי הסובר שהתורה ניתנה בו' בסיון? רבי יוסי אומר שהחל בב' סיון עד ד' סיון משה עלה אל האלוקים ויורד, בה' בסיון בנה מזבח והקריב עליו קורבן. מדוע לא עלה שוב אל האלוקים בו' סיון, האם לא מפני שהתורה ניתנה ביום זה? משה לא עלה להר בו' בסיון, שהיה יום שישי לשיטת רבי יוסי, הוא מפני שטרח והכין לכבוד שבת.

11 - הגמרא מביאה את דרשתו של גלילי לפני רב חסדא: "מבורך האלוקים שנתן תורה משולשת (תנ"ך), לעם שלישי (כוהנים, לווים וישראלים), על ידי אדם משולש (משה רבינו שהיה שלישי ברחם אימו), ביום השלישי (לפרישה), בחודש השלישי (חודש סיון)", ושואלת כמי הוא דורש? חכמים, שסברו שהתורה ניתנה ביום השלישי לפרישה, ולא כרבי יוסי שסובר שהתורה ניתנה ביום הרביעי לפרישה.